PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ
CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV | Warszawa, sobota 13 kwietnia 1929 r. | Nr. 85

TREŚĆ Sprawy polskie: Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Niemcy. — Polska a Szwecja. — **Zagadnienia ogólne:** Sytuacja polityczna w Niemczech. — Sytuacja politycza we Włoszech. Polityka zagraniczna Włoch. — Polityka zagraniczna Rumunji. — Państwa bałkańskie. — Anglja a Z. S. R. R. Rozruchy w Indjach. — **Notatki i informacje:** Różne. — Artykuły nieuwzględnione.

SPRAWY POLSKIE.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Berlingske Tidende 9.IV w art. zatytułowanym „Polska na rozstajnych drogach" zwraca uwagę na najdrastyczniejsze miejsca ostatniego artykułu marszałka Piłsudskiego, zaznaczając, że w Polsce musi dziać się bardzo źle, jeśli najpopularniejszy w kraju człowiek w ten sposób wyraża się o stosunkach w Polsce.

Slovak 11.IV podaje obszerne streszczenie i cytaty z artykułu marsz. Piłsudskiego i zaznacza, że niewątpliwie najbliższe już dni okażą, czy w uwagach końcowego ustępu artykułu należy dopatrywać się nowych zamiarów Marszałka w stosunku do parlamentu.

POLSKA A NIEMCY.

Der Tag 12.IV pisze, że Polacy przedsięwzięli przebudowę frontonu mostu w Tczewie, który posiada tablice pamiątkowe Fryderyka Wilhelma IV i Wielkiego Mistrza Krzyżaków Winrycha Kniprode.

Dziennik zaznacza, że Polska jest zobowiązana na podstawie traktatów do zachowania mostu w takim stanie, w jakim go otrzymała. To odnosi się naturalnie także do zachowania pamiątkowych płaskorzeźb, posiadających kulturalno-historyczne znaczenie.

Ten krok władz polskich przypisuje dziennik ogólnej polonizacji Pomorza i Wielkopolski, którą Polacy chcą ukończyć przed majem, celem usunięcia wszelkich pozostałości po Niemcach, jeszcze przed otwarciem Wystawy polskiej w Poznaniu, a to ze względu na spodziewany zjazd gości z zagranicy.

Deutsche Republik z końca marca (organ b. kanclerza Dr. Wirtha) zamieszcza artykuł dr. Józefiny Blesch o granicy wschodniej Niemiec. Artykuł poświęcony jest głównie rozważaniu zagadnień prawa międzynarodowego, przyczem autorka powołuje się na art. 19 Paktu Ligi i występuje przeciwko wschodniemu Locarno. Wywody autorki są jednak utrzymane w tonie pojednawczym, przyczem, po wstępnem zaznaczeniu, że stosunki polsko-niemieckie stanowią ważny moment bezpieczeństwa i pokoju ogólno-europejskiego, artykuł kończy się oświadczeniem, iż uchwycenie całego zagadnienia od strony wymiany towarowej polsko-niemieckiej jest jedyną właściwą drogą, która oszczędza uczucia narodowe obu partnerów i nie decyduje o takiem czy innem uregulowaniu sprawy na przyszłość.

München-Augsburger Abendzeitung 29.III cytuje artykuł „Głosu Prawdy" p. t. „Polen entdeckt weitere „polnische" Gebiete" i słowa o polskim Śląsku i Pomorzu zaopatruje w wykrzykniki. Należy zwrócić uwagę, że przetłomaczenie słów „Śląsk i Pomorze" na „Schlesien und Pommern" (nazwy ziem należących do Rzeszy Niemieckiej), dało gazecie powód do przedstawienia sprawy tak, jakgdyby Polacy pretendowali i do tych ziem na podstawie ich „polskości".

POLSKA A SZWECJA.

Stockholms Dagblad, Svenska Dagbladet i Dagens Nyheter 20.III podają obszerne sprawozdanie z organizacyjnego posiedzenia szwedzko-polskiej Izby Handlowej, które odbyło się w dn. 19.III w lokalu szwedzkiej Izby Handlowej. Już na wiosnę roku ub. powstała myśl stworzenia polsko-szwedzkiej Izby handlowej, inicjatywę do czego dało szwedzko-polskie Stowarzyszenie w Stockholmie. Na posiedzeniu obecny był minister Rozwadowski, oraz wiele innych osobistości świata handlowego i przemysłowego.

Stockholms Dagblad 22.III w związku z utworzeniem Izby handlowoej polsko-szwedzkiej zamieszcza artykuł poświęcony handlowi szwedzko-polskiemu.

Rozwój stosunków handlowych między Polską i Szwecją rozwinął się w czasie ub. lat znacznie. Od roku 1923 — 1927 obroty handlowe z Polską powiększyły się 7-mio krotnie. Polska jest wielkiem państwem liczącem 30 miljonów mieszkańców i państwem bogatem w naturalne źródła dochodu. Szwecja eksportuje do Polski motory, maszyny, kalosze, papier etc. Oczekiwany jest też duży eksport rudy żelaznej. Polska eksportuje do Szwecji znaczne ilości węgla posiada też znaczne źródła nafty, kopalnie soli, cynku i innych surowców, na które w Szwecji jest zapotrzebowanie. Dziennik z zadowoleniem wita powstanie w stolicy Szwecji szwedzko-polskiej Izby handlowej, mającej się przyczynić do rozwoju stosunków handlowych obu państw.

Stockholms Dagblad 15.III informuje o przybyciu do Goteborgu w celach studjów nad szkolnictwem Polki, dr. Niemcówny, stypendystki uniwersytetu Jagiellońskiego.

W wywiadzie, udzielonym dziennikowi „Göteborgs Handels och Sjofartstidning" — Niemcówna wspomina o wystawie w Poznaniu, podkreślając, że wystawa da cudzoziemcom pogląd na rozwój przemysłu polskiego za okres 10-ciu lat niepodległości Polski.

ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

Vorwärts 11.IV pisze, że rozszerzony gabinet Rzeszy jest gabinetem Wielkiej Koalicji. Porozumienie stronnictw rządowych dotyczy przedewszystkiem najważniejszej obecnie rzeczy, t. j. uchwalenia budżetu. Jeżeli jednak gabinet wytrzyma tę próbę, to będzie można później porozumieć się także i w innych sprawach. Centrum okazało najlepszą wolę do współpracy, wysyłając do gabinetu trzech najwybitniejszych swych przywódców. Dziennik wzywa nowych członków gabinetu, aby dopomogli czterem swoim kolegom w rządzie — socjaldemokratom do prowadzenia republikańskiej i społecznej polityki, któraby odpowiadała duchowi wyborów z maja 1928 r.

Germania 10.IV pisze z powodu uchwał partji „Niem. Narodowych" w sprawie zmiany konstytucji Rzeszy, że pomysły Niem. Narodowych będą przedmiotem rozważań późniejszych, narazie zaś można już powiedzieć, że zmierzają one do przekształcenia Rzeszy w myśl staropruskich poglądów i życzeń, które nie miały ani politycznych ani psychologicznych względów dla innych członków Rzeszy.

Fränkischer Kurier 26.III sądzi, że polityka „Bayerische Volkspartei", dążąca do obrony bawarskich interesów, lecz wzbraniająca się przed współpracą ze Stahlhelmem, jako ze związkiem poza bawarskim, jest fałszywa i nie prowadzi do zwycięstwa. Bayerische Volkspartei nie może sama podołać walce o samodzielność bawarską, i uznaje to sama, szukając sprzymierzeńców w centrum. Nie powinna jednak odsuwać się od szczerze obecnie federalistycznego Stahlhelmu.

Viitorul 10.IV ocenia obecne położenie w Niemczech jako nader poważne zarówno dla samej Rzeszy, jak i dla Europy. Obecna większość kanclerza Müllera jest krucha, jak się to okazało przy dyskusji nad krążownikiem o 10 tysiącach tonn. A od stałości rządu zależą 2 ważne zagadnienia polityki zagr.: odszkodowania i przyśpieszenie opróżnienia Nadrenji. Nadto w skład wielkiej koalicji rządowej musi wchodzić Stresemann, który swoją polityką zyskał wiele dla Niemiec, czego nie chcą uznać tylko stronnictwa wszechniemieckie. Partja ludowa, a przynajmniej jej część jest w niezgodzie ze Stresemannem. Pożądaneby było, żeby drobne różnice poświęciła ta partja na rzecz korzystnej dla Niemiec polityki zagranicznej, inaczej bowiem odwlecze się sprawa odszkodowań a tem samem opróżnienie Nadrenji a w dalszej konsekwencji i uspokojenie Europy.

SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

POLITYKA ZAGRANICZNA WŁOCH.

La Tribuna 10.IV donosi, że d. 9 kwietnia odbyło się posiedzenie Wielkiej Rady Faszyzmu, na którem uznano wynik plebiscytu za opowiedzenie się narodu włoskiego za faszyzmem i postanowiono wyryć wynik plebiscytu na wszystkich budynkach państwowych i oddziałach faszystowskich.

The Daily Telegraph 9.IV. Koresp. dyplom pisze, że w brytyjskich kołach dyplomatycz. wywołała duże zadowolenie wiadomość wskazująca na rychłe i pomyślne zakończenie rokowań francusko - włoskich, toczących się od 18 miesięcy. Zwłoka w tych rokowaniach była przyczyną częstego informowania się na Quai d'Orsay i pałacu Chigi dyplomatów reprezentujących trzecie mocarstwa. Jednemu z tych dyplomatów pewien francuski wysoki urzędnik odpowiedział na postawione mu pytanie odnośnie rokowań: „Rokowania toczą się tak pomyślnie, że żal byłoby je skończyć".

Le Petit Parisien 10.IV w kor. z Rzymu informuje szczegółowo o programie zamierzonej podróży włoskiego podsekretarza stanu, p. Grandi do Warszawy, przyczem podaje wiadomość o tem, że posel[illegible] polskie w Rzymie i włoskie — w Warszawie maj[illegible] podniesione do godności ambasad.

POLITYKA ZAGRANICZNA RUMUNJI.

Le Matin 10.IV zamieszcza wywiad Sauerweina z min. Mironesco p. n. „Les relations entre la Roumanie et la Russie". Min. Mironesco powiedział m. in., że Rumunja stwierdziła przez podpisanie protokółu moskiewskiego, iż jest ona w stosunkach pokojowych z Sowietami. Kwestja Besarabji nie była wcale poruszana przy tej okazji, temwięcej, iż dla Rumunji nie egzystuje ona wcale.

Pomimo, iż stosunki z Sowietami nie zostały dotychczas wznowione, Rosja nie może — wobec podpisania protokółu — wystąpić zbrojnie przeciwko Rumunji, nawet gdyby chodziło o Besarabję.

PAŃSTWA BAŁKAŃSKIE.

Politika 9.IV w art. wst. omawia układy o zniesienie ograniczeń na granicy bułgarsko-jugosłowiańskiej i zaznacza, że wynik tych układów, jakie prowadziła Komisja Mieszana w Pirocie nie został ogłoszony, widocznie więc rokowania na drodze dyplomatycznej trwają nadal.

Dziennik uskarża się na to, że różnych szczegółów pertraktacji dowiaduje się społeczeństwo z prasy bułgarskiej, a prasa jugosłowiańska nie jest informowana. Sądząc z tych głosów, możnaby mniemać, że wszystkie propozycje jugosłowiańskie zostały przez delegację bułgarską odrzucone, bądź też wysunęła ona kontrpropozycje niemożliwe do przyjęcia. Należy żałować, że tym razem także nie doszło do porozumienia, jakiego oczekiwano, a wyniki konferencji w Pirocie są dowodem, że w Bułgarji nie są stosunki na tyle uporządkowane, by rząd doprowadził do końca swe zamierzenia.

Czeskoslovenská Republika 6.IV w art. wst. pisze o zbliżeniu grecko-jugosłowiańskiem i o stanowisku Bułgarji, która wobec tego zbliżenia zachowuje się wyczekująco. W odpowiedzi na głosy prasy greckiej oraz na przemówienie Venizelosa prasa bułgarska oświadcza, że o przystąpieniu Bułgarji do paktu grecko-jugosłowiańskiego może być dopiero wówczas mowa, gdy zostanie załatwiona sprawa mniejszości narodowych. Bułgarja jest zdania, że traktaty pokojowe tylko dotknęły wielu spraw, interesujących Bułgarję, lecz nie załatwiły ich.

Dziennik zaznacza, że po konferencji pirockiej należałoby mieć nadzieję na lepsze sąsiedzkie stosunki Bułgarji niż to wynikałoby z głosów prasy bułgarskiej.

Dziennik spodziewa się, że dobry znawca spraw bałkańskich, jugosłowiański poseł w Sofji Neszić niewątpliwie będzie dążył do zbliżenia trzech sąsiadów bałkańskich.

ANGLJA A Z. S. R. R.
ROZRUCHY W INDJACH.

Le Temps 10.IV pisze w art. wst. w związku z zamachem w Delhi, że prasa angielska słusznie zaznacza, iż będzie to hasłem do zmiany kursu polityki Anglji wobec Hindusów. Zdaniem „Times'a" wypadek ten jest poprostu incydentem w kampanji, prowadzonej w Azji przeciwko Zachodowi, a w szczególności przeciw W. Brytanji, a to na terenie sięgającym od Lewantu aż do Kantonu. Dziennik pisze w zakończeniu, że omawiany incydent da może do myślenia tym Anglikom, którzy, niepomni doświadczenia z r. 1924, propagują, pomimo wszystko, ideę wznowienia stosunków z Moskwą.

L'Echo de Paris 10.IV zamieszcza kor. z Londynu p. n. „L'attentat de Delhi provoqué par les Soviets"? Podając szczegółowy opis zamachu, kor. pisze: według zapewnień dobrze poinformowanych kół londyńskich, obecna ruchawka w Indjach zainscenizowana została bezpośrednio przez międzynarodówkę komunistyczną moskiewską.

The Daily Herald 9.IV. Koresp. polityczny pisze, że przemówienie Piatakowa do delegacji przemysłowców brytyjskich w Moskwie wywołało wielkie zainteresowanie w politycznych i handlowych kołach londyńskich. Koresp. podaje obszerniejsze streszczenie przemówienia Piatakowa.

The Daily News and Westminster Gazette 9.IV. w art. wst. pisze, że warunkiem przedwstępnym nawiązania stosunków handlowych z Rosją, winno być podjęcie stosunków dyplomatycznych. Jednak rząd brytyjski, który doprowadził do zerwania tych stosunków, nie poniży się do przyjęcia warunku Piatakowa. Dzięki najazdowi na Arcos rząd obecny uniemożliwił sobie rozwinięcie ważnego działu brytyjskiego handlu zagranicznego. Pierwszą koniecznością jest polityczne uznanie Rosji. Dopóki jednak rząd Baldwin'a stoi u władzy, dopóty rzecz ta będzie niemożliwa.

NOTATKI I INFORMACJE.

RÓŻNE.

Czeskoslovenská Republika 11.IV. Dr. A. Stehlik omawia obszernie Polską Wystawę Krajową w Poznaniu i porównywuje ją z zeszłoroczną czeską Wystawą w Brnie, z którą — zdaniem autora — ma wiele cech wspólnych.

Autor zaznacza, że Polska, jako piąte pod względem wielkości państwo w Europie, jest państwem o wielkiej przeszłości historycznej, budzi znaczne zainteresowanie w obecnej chwili i pozwala żywić najlepsze nadzieje, co do przyszłości, Polska uposażona jest w ogromne bogactwa przyrodzone, znana jest ze swego rolnictwa i swoim charakterem zbliża się do najbardziej typowych państw europejskich. W d. c. autor omawia pewne gałęzie przemysłu, polskie miejscowości kąpielowe i t. d. „Krótko mówiąc jest to państwo, które ma co pokazać, a tembardziej na tak wszechstronnej wystawie, jaką będzie poznańska, gdzie można się zaznajomić nietylko z gospodarczemi stosunkami Polski, ale i z kulturalnemi i społecznemi".

Sądząc z położenia geograficznego Polski, wystawę zapewne odwiedzi najwięcej gości z Niemiec i z Rosji. Czechosłowacja, jako państwo sąsiednie zainteresowane w pomyślnym rozwoju Polski oraz przyjaźnie dla niej usposobione, ze względów praktycznych i ideowych musi wziąść w wystawie żywy udział i ponadto odwdzięczyć się za wizyty Polaków na wystawie berneńskiej.

Ceske Slovo 10.IV w art. wst. pisze o polityce słowackiej w końcu wojny światowej i zaznacza, że dr. Szrobar w swych pamiętnikach o działaczu słowackim dr. Hodży pisze, iż orjentował się on na dwie strony a mianowicie utrzymywał stosunki z czeskimi politykami, prowadzącymi walkę z Austrją, oraz z Węgrami, którzy byli za utrzymaniem Austrji. Hodża, jak się okazuje, przyłączył się do memorjału, złożonego ces. Karolowi przez węgiersk. min. Kristoffy'ego, który to memorjał mówił o autonomji w ramach Austro - Węgier. Dziennik powołuje się na dokumenty, pozostałe w aktach pośmiertnych Kristoffy'ego i pod-

kreśla, że Hodža zaczął się bronić przed tym zarzutem dopiero po śmierci Kristoffy'ego.

Svoboda 4.IV (Uzhorod) w obsz. art. wst., omawiając nowy kurs polityki karpatoruskiej, wyrażający się w poszukiwaniu ugody z Węgrami karpatoruskimi, wyraża przekonanie, że akcja ta ma na celu zniszczenie żywiołu ruskiego na Rusi Podkarpackiej i dlatego nie ulega wątpliwości, że wzbudzi powszechny opór Karpatorusinów, bez względu na ich orjentację partyjną.

Russkaja Zemlja 4.IV w art. wst. stwierdza w związku z akcją gazety półurzędowej „Podkarpatské Hlasy" w kierunku pozyskania Węgrów dla planów rządu czeskosłowackiego na Rusi Podkarpackiej, że na wypadek złączenia się Żydów, Węgrów, Czechów oraz Słowaków, a przy pozyskaniu również pewnego procentu Karpatorusinów, Rusini na Rusi Podkarpackiej znaleźć się łatwo mogą w mniejszości. Dlatego wzywa wszystkich Rusinów aby nie tracili czasu na daremne spory partyjne, a uświadomili sobie grozę momentu.

Dreptatea 10.IV donosi, że w związku z ostatnią katastrofą kolejową w Rumunji rząd postanowił przystąpić do reorganizacji kolejnictwa, a zwłaszcza rozbudowy sieci kolejowej, gdyż katastrofy wynikają w znacznej mierze z przeładowania linij pociągami.

Die Rote Fahne 11.IV pisze, że rząd Baldwina za kilka tygodni ustąpi miejsca rządowi Partji Pracy lub koalicji, złożonej z Partji Pracy i Liberałów. Rząd konserwatystów nie może się pochlubić żadnemi dodatniemi rezultatami pracy, tak w polityce wewnętrznej, jak i zewnętrznej, a rezultatem jego polityki jest tylko zaostrzenie się przeciwieństw klasowych, wzrastający imperjalizm i niebezpieczeństwo wojny.

Partja Pracy nie będzie mogła zaradzić tym trudnościom, gdyż zeszła ona z lijni polityki proletarjatu i właśnie dopiero co ukończyła przekształcenie się w trzecią angielską partję burżuazyjną.

Dziennik zapowiada, że komuniści wystawią swoje listy wyborcze.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Correspondance Universelle 4.IV. Un Diplomate: La Pologne et le problème des minorités.

L'Humanité 7.IV. „Piatakov expose aux industriels anglais le point de vue de la délégation sovietique" (kor. z Moskwy).

L'Echo de Paris 9.IV. Les négociations franco-italiennes sur la Libye et la Tunisie.

Le Petit Parisien 10.IV. J. Seydoux: La diplomatie de la France de la Renaissance à nos jours. (Recenzja książki prof. Pinon).

L'Humanité 10.IV. Le maréchal Pilsudski change de fantoches et la dictature continue.

Journal des Debats 10.IV. La propagande soviétique en Chine et l'Angleterre (list Rechberga).

L'Ere Nouvelle 10.IV. H. Michel: Mâitrise des mers ou liberté des mers? (art. wst.).

Le Journal 10.IV. La crise politique ouverte à Varsovie est virtuellement close (Kor. z Warszawy o sytuacji wedł. art. Kur. Porannego).

*

Berl. Tageblatt 5.IV. Warum Franz Joseph nicht nach Rom fuhr?

Deutsche Allg. Ztg. 6.IV. Zwischenspiel in Oesterreich. — 7.IV. Oberst B. Schwertjeger. 25. Jahre Entente cordiale.

Kölnische Ztg. 9.IV. Neues Licht auf die Kriegsschuldfrage.

Die Rote Fahne 9.IV. Reparationsfrage und Klassenkampf.

Germania 10.IV. Zur Interpretation der Lateranverträge.

Vorwärts 10.IV. J. Ramsay Macdonald. Warum Labour siegen wird.

Berl. Börsen-Courier 10.IV. Prof. L. Kaas. Kellog, und...?

Münchner N. Nachrichten 10.IV. Flottenparität — Freiheit der Meere. Der englisch-amerikanische Gegensatz.

Der Tag 11.IV. Dr. Alfred Hugenberg. Innere Verwaltung und Reformplan der D. N. V. P. (o zmianie konstytucji Rzeszy).

Berl. Tageblatt 11.IV. H. E. Jakob. Ist in Oesterreich eine Diktatur möglich? — 10.IV. Lloyd George im Wahlkampf.

Berl. Börsen-Courier 11.IV. Joseph Caillaux. Kultur-Untergang?

Germania 12.IV. Der erste Ostparteitag des Zentrums.

Vossische Ztg. 12.IV. Dr. E. Eyck. Koch-Wesers Rücktritt.

Berl. Tageblatt 12.IV. J. Caillaux. Der Plan einer internationalen Bank.

Berl. Börsen-Courier 12.IV. Otto Corbach. Provinz China („Japanische Hirne und amerikanisches Kapital").

Deutsche Allg. Ztg. 12.IV. England vor den Wahlen. Sir Austens Erbschaft. — Viceadmiral Hollweg. Panzerschiff, „Ersatz Preussen" und das Ausland.

*

L'Indépendance Belge 10.IV. Une controverse entre le Dr. Ritter et le gouvernement hollandais. (sprawa redaktora „Utrechts Dagblad").

Journal de Genève 7.IV. J. M.: Le commerce avec la Russie.

N. Freie Presse 6.IV. Scheitern des italienisch-bulgarischen Eheprojekts.

Neue Zürcher Ztg. 9.IV. Hoovers erste Reformen.

Neue Freie Presse 10.IV. Fortschritte im Burgenland.

Neue Zürcher Ztg. 8.IV. Reichsetat und grosse Koalition.

Prager Presse 7.IV. P. Bernus. Endphase der Experten-Konferenz.

Politika 9.IV (Belgrad). Bizmark i otimanje wipskog prestolonaslednika.

Neue Zürcher Ztg. 10.IV. Der Milliardentanz (konferencja rzeczozn.).

Neue Zürcher Ztg. 11.IV. Verhandlungen in Moskau.

Zakł. Gr. Prac. Dr., S. z o. o., Nowy Świat 54, tel. 15-56 i 242-40. Drukowane na prawach rękopisu.